

تحلیل اپیزودی فعالیت هسته‌ای ایران در مطبوعات غرب

مریم‌سادات غیاثیان^{۱*}، بلقیس روشن^۲، علی‌اصغر سلطانی^۳، زهرا نامور^۴

۱. استادیار گروه زبان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۲. استادیار گروه زبان‌شناسی همگانی و زبان‌های خارجی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۳. استادیار گروه زبان‌شناسی، دانشگاه باقرالعلوم، قم، ایران

۴. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

پذیرش: ۹۲/۳/۱۳

دریافت: ۹۲/۱/۲۰

چکیده

یکی از کارکردهای زبان، برقراری ارتباط میان تفکرات و نگرش‌های افراد است. این کارکرد زبان، به‌عنوان بخشی از رویدادهای ارتباطی و اجتماعی مانند نوشتن سرمقاله مشهود است. متن سرمقاله‌ها نه‌تنها از طریق زنجیره جملات، بلکه از طریق یک ساختار سلسله‌مراتبی سازماندهی می‌شوند. این ساختار به واحدهایی به نام «اپیزود» تجزیه می‌شود که هم از لحاظ ساختاری و هم از لحاظ معنایی، ماهیتی یکپارچه دارد و از نظر زبانی، مرزهای آن مشخص است. از آنجا که اپیزودها، واحدهای معنایی گفتمان تلقی می‌شوند، می‌توان آن‌ها را بر حسب اصطلاحات معنایی، همچون گزاره تعریف کرد.

مسئله و هدف این پژوهش، شناسایی سطوح گزاره‌ای در متون سرمقالات غربی درباره فعالیت هسته‌ای ایران است. بر این اساس، در این مقاله با استفاده از الگوی اپیزودی ون‌دایک (1981) و روش توصیفی و تحلیلی کوشیده‌ایم تا با تحلیل نمونه‌ای از سرمقالات روزنامه «آیندیندنت» چاپ انگلیس، به این پرسش پاسخ دهیم که چگونه می‌توان فرایند سازماندهی سرمقاله را در قالب یک الگوی منسجم از گزاره‌ها توصیف کرد؟ یافته‌های این تحلیل نشان می‌دهد که کلان‌گزاره‌های کلی در اولین جملات درون‌مایه‌ای تجلی یافته و خلاصه‌ای از متن که همان سیاست آمریکا نسبت به فعالیت هسته‌ای ایران است را ارائه می‌کنند. درون‌مایه فرعی متن که مشتمل بر نظرات و واکنش‌های دولت‌های قدرتمند و نیز ایران نسبت به این سیاست است، در پاراگراف‌های متن و به‌ترتیب در ساختار کلی متن سرمقاله آمده است.

واژگان کلیدی: تحلیل گفتمان انتقادی، الگوی اپیزودی، سرمقاله، فعالیت هسته‌ای ایران، سطوح گزاره‌ای.

۱. مقدمه

مطبوعات را می‌توان یکی از منابع تصمیم‌گیری‌های دولتمردان و نهادهای سیاسی دانست که متأثر از تحولات سیاسی دوران خود هستند. تلاش برای همسو کردن افکار عمومی با اهداف و سیاست‌های هر کشور از طریق مطبوعات و نیز کسب دانش و تفکر سیاسی انسان‌ها به‌واسطه مطالعه سرمقالات روزنامه‌ها، اهمیت آن‌ها را بیش از پیش می‌کند.

همان‌طور که می‌دانیم، مفهوم شرق و شرق‌شناسی در ذهن و گفتمان غرب از حالت منفعل، به نقل از سعید (۱۹۷۹) که از آن به شرق‌شناسی کلاسیک یاد می‌کند (نک. غیاثیان، ۱۳۸۸: ۱۲۵)، بیرون آمده و تبدیل به شرق‌شناسی نوین شده که شرق را به صورت فعال و البته تهدیدکننده و خطرناک به تصویر می‌کشد. انقلاب اسلامی ایران و حادثه‌ای که غرب از آن به گروگان‌گیری تعبیر می‌کند، افزایش ناگهانی قیمت نفت توسط کشورهای عضو اپک با تأکید ویژه بر ایران و لیبی در سال ۱۹۷۴م. که در عمل با پیروزی انقلاب اسلامی در رسانه‌های غرب به صورت نماد خطر و تهدید درآمد، نام گرفتن سه کشور شرقی ایران، عراق و کره شمالی با عنوان محورهای شرارت توسط بوش در سال ۲۰۰۲م. به بهانه حملات یازده سپتامبر (نک. غیاثیان، ۱۳۸۶) و تأکید جدی غرب بر محروم کردن ایران از حقوق خود به دلیل پیشرفت‌های علمی در زمینه انرژی هسته‌ای، همه نگرش جدید غرب را نسبت به شرق، به‌ویژه ایران اسلامی نشان می‌دهد.

موضوع فعالیت هسته‌ای ایران همواره یکی از چالش‌های پیش‌روی جامعه غربی بوده که مورد تحلیل افکار عمومی و منشأ سیاست‌گذاری دولتمردان آن‌ها قرار گرفته است. تلاش مداوم جمهوری اسلامی ایران برای دستیابی به انرژی هسته‌ای در کنار مانع‌تراشی‌های دولت‌های غربی باعث شده تا این حرکت، با فراز و نشیب‌های فراوان روبه‌رو باشد. بنابراین، اهمیت رویداد دستیابی ایران به فناوری هسته‌ای و نقش آن در شکل‌گیری دیپلماسی کشور و شناخت سیاست‌گذاری رسانه‌ای غرب در قبال این فعالیت علمی، با توجه به موقعیت راهبردی ایران، سبب شده تا بازخوانی و تحلیل سرمقالات غربی مرتبط با آن، ضروری و لازم بنماید. امروزه مطالعه متون سرمقالات، یکی از مهم‌ترین عرصه‌های تحقیقاتی زبان‌شناسان و تحلیلگران علوم اجتماعی و سیاسی است. تحلیل گفتمان انتقادی (تگفا^۱)، به‌عنوان نظریه زبانی

و یک روش مطالعاتی کیفی، درصدد ارائه توصیف و تبیینی روشن و نظام‌یافته از ساختار معنایی رویدادها در قالب ساخت‌های زبانی متون سرمقاله‌ها در تعاملات اجتماعی است.

متن را می‌توان در ابعاد و سطوح مختلف زبانی مورد بررسی قرار داد. از لحاظ زبانی، در سطح میانی بین واحد جمله و واحد متن و گفتمان در کل، مفهوم اپیزود^۲ و یا پاراگراف قرار می‌گیرد. ون‌دایک^۳ بین اپیزود و پاراگراف این‌گونه تمایز قائل می‌شود که اپیزود را یک واحد معنایی و پاراگراف را تجلی صوری آن می‌داند. او معتقد است که در تحلیل گفتمان می‌توان متون را بر حسب اپیزودها تعیین حدود کرد (Van Dijk, 1981: 177- 179).

در این مقاله به مطالعه گفتمانی یک نمونه از متون سرمقاله‌های غربی با محوریت برنامه هسته‌ای ایران می‌پردازیم و می‌کوشیم با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از الگوی اپیزودی ون‌دایک (Ibid)، به این پرسش‌ها پاسخ دهیم که اپیزودها کدامند و چگونه نویسنده سرمقاله، شالوده تقابل دولت‌های غربی با صنعت هسته‌ای ایران را در ساختار معنایی گزاره‌ای به نمایش می‌گذارد؟ به این ترتیب، با این نوع تحلیل، بینش بهتری نسبت به جایگاه معنایی و شاخص‌های اپیزودها در روایت، تشخیص کلان‌گزاره‌های دربرگیرنده اپیزود و سازمان داخلی آن‌ها کسب خواهیم کرد.

می‌توان گفت که توصیف مفهوم متن‌بنیاد اپیزود و چگونگی تشخیص و تفسیر آن به‌طور عملی در تحلیل گفتمان سرمقالات، از نوآوری‌های تحقیق حاضر است.

۲. پیشینه تحقیق

در طول سالیان اخیر، تحلیلگران گفتمان انتقادی از زوایای گوناگون و در قالب روش‌های تحلیلی متفاوت به تحلیل متون و گفتمان‌های رسانه‌ای و به‌ویژه، مطبوعاتی پرداخته‌اند. برای نمونه به صاحب‌نظرانی مانند ون‌دایک (1988)، فاولر^۴ (1991)، فرکلاف^۵ (1989؛ 2003) و فرکلاف و فرکلاف (2012) می‌توان اشاره کرد که کوشیده‌اند عناصر صوری مؤلفه‌های گفتمانی را در پیکره‌ای از داده‌های مطبوعاتی تحلیل کنند. ولی از مهم‌ترین افرادی که تحلیل گفتمان متون را در سطح معناشناسی اپیزود مورد نظر قرار داده‌اند، به ون‌دایک (1981)، بلک و باور^۶ (1980)، گریمز^۷ (1975)، لانگاکر^۸ (1979)، ماندلر و جانسون^۹ (1977)، هوانگ^{۱۰} (1989)،

هرلی^{۱۱} (1997)، گیوون^{۱۲} (1979)، ون لیوون^{۱۳} (1995) و جی^{۱۴} (2002) می‌توان اشاره کرد. با گسترش پژوهش‌ها در سال‌های اخیر، در ایران نیز بسیاری از آثار پژوهشی به بررسی و تحلیل گفتمان متون سرمقالات فارسی و انگلیسی، اخبار یا فیلم‌های مستند شبکه‌های خبری غربی و سخنرانی‌های سیاست‌مداران غربی و ایرانی اختصاص یافته است که به موضوعات مختلفی از جمله رویداد هسته‌ای ایران پرداخته‌اند. از میان این آثار می‌توان به مقالات زیر اشاره کرد: حشمت‌زاده و دیگران (۱۳۹۰)، غیاثیان (۱۳۸۸)، سلطانی و شاقاسمی (۱۳۹۰)، بشیر (۱۳۸۹)، گیویان و رضاقلی‌زاده (۱۳۸۹)، پوشنه و بابک‌معین (۱۳۹۲)، دعاگویان (۱۳۸۷)، احمدی (۱۳۸۹)، ذوالفقار روشن (۱۳۸۸) و ایزدی و سقای بی‌ریا (۱۳۸۷).

در این نوع آثار، از زوایای مختلفی مانند تحلیل انتقادی گفتمان برای کشف ایدئولوژی سلطه، بازنمایی فعالیت هسته‌ای ایران در مستندهای شبکه‌های تلویزیون آمریکا و مطبوعات شاخص آمریکا و انگلیس، بررسی بازی‌های زبانی در گفتمان هسته‌ای، آشنایی با مهم‌ترین جهت‌گیری‌های روزنامه‌های غربی، ارزیابی چگونگی برجسته‌سازی اخبار انرژی هسته‌ای، تحلیل کمی مضامین شرق‌شناسانه، تحلیل محتوای اخبار، تحلیل بازنمایی گفتمان هسته‌ای در روایت‌های رؤسای جمهور ایران و آمریکا، به برخی از این متون نگریسته شده است؛ اما آنچه سبب نوآوری تحقیق حاضر شده، این است که تحلیل اپیزودی فرایند تولید این نوع متون، رویکردی است که تا به حال در پژوهش‌های گفتمانی یادشده به آن پرداخته نشده است.

۳. مبانی و الگوی نظری تحقیق

از لحاظ زبان‌شناختی، گفتمان را یک ساختار زبانی، رشته‌معنادار جملات، شکی از تعامل اجتماعی، بازنمایی ذهنی از معنی، نگرش، دانش و یک فعالیت ارتباطی مثل نگارش متن یک سرمقاله می‌دانیم. درواقع، تحلیل گفتمان روش بررسی زبان به هنگام کاربرد است. عناصر اصلی زبان‌آواها، قواعد دستوری و واژگان هستند که صورت زبان را تشکیل می‌دهند؛ اما آنچه پیام یک کلام را تعیین می‌کند، فقط این صورت‌های زبانی نیست، بلکه عوامل برون‌زبانی هم در تعیین معنای کلام نقش بسیار مؤثری دارند (Kress, 1985: 6).

در تحلیل گفتمان مفهومی به نام بافت^{۱۵} وجود دارد که به مجموعه‌ای از عوامل شناختی،

اجتماعی، سیاسی و... اطلاق می‌شود، به طوری که می‌توان آن‌ها را ویژگی‌های جهان غیر زبان‌شناختی یا فرازبانی دانست که عناصر زبانی از آن طریق به طور نظام‌مند با جهان بیرون مرتبط می‌شوند. بنابراین، معنای بافتی، معنایی است که یک عنصر زبانی در یک بافت کسب می‌کند؛ چنانکه بافت می‌تواند به درک معنای ویژه متن کمک کند.

از دیگر مفاهیم مهم در نظریهٔ گفتمان، مفهوم اپیزود است. اپیزود، به عنوان جزئی از یک کل درک می‌شود که آغاز و پایانی دارد و بنابراین در قالب زمان و مکان تعریف می‌شود. دیگر اینکه اپیزود به طور عمده، دربرگیرندهٔ رشته‌های متوالی وقایع یا اعمال است. اپیزود به نحوی دارای استقلال نسبی و وحدت درون‌مایه‌ای^{۱۶} است که می‌توانیم آن را از سایر اپیزودها متمایز کنیم. جنبهٔ وحدت‌بخش این سلسله وقایع یا اعمال به شکلی انتزاعی در مفاهیم کلی اپیزود و نیز در هویت شرکت‌کنندگان^{۱۷} چنین اعمالی و سرانجام، در شناسایی زمانی و مکانی اپیزود جلوه‌گر می‌شود (Chafe, 1980: 75).

مفهوم مهم دیگر یعنی گزاره^{۱۸}، واحد معناشناختی و سطح انتزاعی جمله است که یک امر واقع را توصیف می‌کند و معمولاً به معنی یک جملهٔ خبری دلالت دارد که ارزش حقیقت مشخصی به آن منتسب می‌شود و در اساس، برای القای اطلاعات و به عنوان بخشی از تحلیل معنایی و نحوی کاربرد دارد (Crystal, 2003: 432). اپیزودها در روستاخت از طریق رشته‌ای از جملات تجلی می‌یابند که معمولاً پاراگراف‌ها را تشکیل می‌دهند و با ابزارها و وسایل گوناگون آوایی، صرفی، واژگانی و نحوی نشان داده می‌شوند. پاراگراف را می‌توان یک واحد متنی دانست که با مفهوم کلان‌گزاره^{۱۹} مطابقت دارد؛ یعنی رشته‌ای متوالی از گزاره‌ها که کلان‌گزاره از آن‌ها مشتق می‌شود. در کل، شناسایی اپیزودها را به آن دسته از گزاره‌ها یا اعمال محدود می‌کنیم که مهم و جالب هستند؛ به ویژه، کلان‌گزاره‌های سطح بالاتری که رویدادها را در یک متن پوشش می‌دهند. به عبارتی، معنای کلی یک بند یا جمله یا همان گزارهٔ متن در ارتباط با گزاره‌های پیشین آن معنا می‌یابد. از این منظر، گفتمان براساس توالی و ارتباط جملات، گزاره‌ها و کنش‌های کلامی و حیطة کلی رویهٔ تولید احکام^{۲۰} یا گزاره‌های قاعده‌مند تعریف می‌شود.

ون‌دایک از جمله افرادی است که به تحلیل متون مطبوعاتی در سطح اپیزود پرداخته

است. در الگوی پیشنهادی او (1981) که چارچوب نظری این پژوهش قرار گرفته است، این‌طور مطرح شده است که کاربران زبان، معانی‌ایی را به متن منتسب می‌کنند که از معانی واژگان و جملات مشتق می‌شوند. این اشتقاق معنی با استفاده از مجموعه‌ای از قواعد صورت می‌گیرد؛ به این ترتیب که از طریق این قواعد، محتوای گزاره‌ای چند جمله، به مثابه کلان‌گزاره‌ها خلاصه و فرمول‌بندی می‌شود. این قواعد معنایی^{۲۱} که در رویکردی کیفی و به هدف تقلیل داده‌ها^{۲۲} کاربرد دارند، معانی جملات پی‌درپی را در الگویی منسجم به هم مرتبط می‌کنند. به عبارت دیگر، نظم این ساختار زبانی، سلسله‌مراتبی دارد که در آن هر مجموعه از گزاره‌ها را می‌توان زیر یک کلان‌گزاره سطح بالاتر گنجانده. کارکرد این مجموعه قواعد گفتمان که پیش‌شرط شکل‌گیری احکام هستند، طرز تفکر و نگرش نویسنده متن را نشان می‌دهد. همچنین، مفهوم اپیزود برای یک مدل شناختی پردازش گفتمان هم کاربرد دارد. اولین جمله اپیزود از لحاظ راهبردی برای بازیابی یک کلان‌گزاره استفاده می‌شود. این کلان‌گزاره در حافظه کوتاه‌مدت^{۲۳}، برای بقیه تفسیر همان اپیزود باقی می‌ماند. زمانی که گزاره‌ها، تفسیر شوند و دیگر مناسب آن کلان‌گزاره نباشند، یک کلان‌گزاره جدید وضع می‌شود. علائم زبانی متنوعی به‌عنوان داده‌های راهبردی این تغییر کلان‌گزاره عمل می‌کنند.

و ن‌دایک معتقد است که کلان‌گزاره اپیزود، کل واحد یک زنجیره گفتمانی را تشریح می‌کند؛ زیرا به‌طور شمی، با مفاهیمی مانند مضمون^{۲۴}، موضوع^{۲۵}، جان کلام^{۲۶} شناخته می‌شود. هر کلان‌گزاره، یک گزاره اصلی و تعدادی شرکت‌کننده دارد که بر ویژگی، رویداد یا عملی مهم در گفتمان دلالت می‌کند.

مفهوم معنایی اپیزود، به‌طور تلویحی نشان می‌دهد که اپیزود واحدی است که از لحاظ مضمون یا درون‌مایه، یکپارچه و از لحاظ زبانی، واحد ساختاری گفتمان است. بنابراین، از طریق ابزار زبانی می‌توان مرز آن را تعیین کرد. به‌علاوه، طبق این مفهوم، ابتدا و انتهای زنجیره اپیزود بر حسب گزاره‌هایی مشخص می‌شوند که می‌توان آن‌ها را در یک کلان‌گزاره مشترک دسته‌بندی کرد؛ درحالی‌که گزاره قبلی و بعدی اولین و آخرین گزاره زنجیره اپیزودی باید در کلان‌گزاره دیگری دسته‌بندی شود (Van Dijk, 1981: 180). از آنجا که در تعریف، هر اپیزود در یک کلان‌گزاره متفاوت دسته‌بندی می‌شود، می‌توانیم کنشگران^{۲۷}،

مکان‌ها، زمان‌ها، اشیا و یا صحنه‌های متفاوت دیگری را انتظار داشته باشیم که در ابتدای یک اپیزود معرفی می‌شوند. معناها بسته به بافت گفتمانی، ممکن است در مقام مبتدای جمله^{۲۸} عمل کنند؛ یعنی مشخص کنند جمله درباره چه کسی یا چه چیزی است.

گریمز معتقد است مرزهای صوری اپیزودها از طریق سه اصل تقطیع^{۲۹} قابل شناسایی است؛ یعنی زمینه موضوعی، زمانی و مکانی (Grimes, 1975: 103). ون‌دایک هم علائم نحوی را مشخص کرده است که به مثابه علائم تقطیع و برای نشان دادن تغییر موضوع در مرزهای اپیزود کاربرد دارد مثل عبارات ارجاعی^{۳۰}، قیده‌های زمانی^{۳۱} و مکانی^{۳۲} (Van Dijk, 1981: 181). این علائم زبانی، یعنی عامل، زمان و مکان در ابتدای اپیزودهای جدید نشان می‌دهند که اپیزودها، واحدهای درون‌مایه‌ای هستند. مهم‌ترین یا برجسته‌ترین مرجع در یک اپیزود در ابتدای اپیزود معرفی می‌شود. این شرکت‌کننده، زیر کلان‌گزاره طبقه‌بندی می‌شود. از این ابزار زبانی می‌توان برای تعیین مرز اپیزودها از یکدیگر استفاده کرد. با توجه به این امر، ون‌دایک برخی از علائم تغییر موضوع را در ابتدای اپیزودهای جدید مشخص کرده است مانند تغییر صحنه، گروه اسمی، معرفی شرکت‌کننده جدید، تغییر مکان و به اصطلاح کلان‌رابطه‌هایی^{۳۳} مانند «اما»، «اگرچه»، «برخلاف»، «به‌علاوه» و غیره.

عبارات ارجاعی

یک راه تولید گفتمان منسجم، ارتباط دادن جملات از طریق ارجاع به اسم‌های قبلی در متن است. ابزار ارجاعی، با استفاده از اسم‌ها، گروه‌های اسمی و ضمائر، مرجعی را مشخص می‌کنند که اطلاعات خبری یا گزاره‌ای باید به آن‌ها مرتبط شود. در واقع، با تشخیص اشکال متفاوت عبارات ارجاعی، می‌توان اپیزودها را تشخیص داد. این عبارات، عملکرد ساختاربندی گفتمان را دارند؛ زیرا به مثابه علائم تقطیعی در مرزهای اپیزود، تداوم یا گسست موضوعی را نشان می‌دهند. به این صورت که معمولاً در ابتدای اپیزود، عبارت ارجاعی همچون اسم می‌آید که این امر تغییر و مرز موضوعی در ابتدای واحد اپیزودی جدید را نشان می‌دهد. این در حالی است که در درون اپیزود، اغلب عبارت ارجاعی ضمیر می‌آید که این امر دلالت بر تداوم و ادامه موضوع فعلی دارد.

عبارات زمانی و مکانی

عامل زمان و مکان در راستای رویداد- شرکت‌کننده، از قطعات اصلی ساخت متن، از جمله سرمقاله است. اگر یک گفتمان منسجم، زمان و مکان را طی بازه‌ای از چند گزاره نشان می‌دهد، گسست زمینه زمانی و مکانی، بر تجزیه متن به واحدهای فرعی دلالت می‌کند (Givon, 1984: 245). از لحاظ معنایی اغلب، تغییر زمان و مکان در ابتدای اپیزودها مشخص می‌شود. در کل، عبارات زمانی و مکانی، علائم تقطیع نحوی هستند که ابتدای یک اپیزود جدید را برجسته می‌کنند (Virtanen, 2004: 82-86).

در بافت‌هایی که از تداوم بالای رویداد و گسست کمتر موضوعات برخوردارند، عبارات زمانی کمتر وجود دارد و به علاوه، از کلمه ربط «و»، ویرگول و یا عدم نقطه‌گذاری بیشتر استفاده می‌شود (Vonk & Hustinx & Simons, 1992: 309-316).

سرمقاله

می‌دانیم که در متن سرمقاله، از رویدادی صحبت می‌شود که یک رشته جملات یا گزاره‌ها دلالت بر چنین رویدادی دارند و دارای آغاز و پایانی مشخص و نوعی وحدت مفهومی درونی هستند. از آنجا که کارکرد اصلی سرمقاله‌ها بیان نظرات است، برای بررسی باورهای غالب در جامعه، بخش اصلی متن را تشکیل می‌دهند. معمولاً سرمقاله‌ها، خلاصه‌ای از رویداد خبری را ارائه می‌کنند، کنش و کنشگران را ارزیابی می‌کنند و بعد پیشنهادها و هشدارهایی را به عنوان نتیجه‌گیری بیان می‌کنند. دستاورد مهم سرمقاله‌ها در کارکرد محتوای معنایی آن‌ها، از طریق ساختارهای خاص بیانی است (Van Dijk, 1996: 13).

از مسائل مطرح در سرمقالات، موضوع ملی و تاریخی دستیابی ایران به فناوری هسته‌ای است. طی سال‌های گذشته، موضوع فعالیت هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در مجامع بین‌المللی، به صورت یک بحران سیاسی و چالشی مهم بازنمایی شده است که این طرز تفکر در ساختار زبانی سرمقاله‌های نشریات غرب مشهود است. از آنجا که در برخی سرمقالات نشریات غربی، نگرش غرب نسبت به رویداد هسته‌ای ایران، شرکت‌کنندگان، عقاید، زمان‌ها و مکان‌های مختلفی مطرح است، تحلیل متن بر حسب الگوی اپیزودی ون‌دایک (1981)، امکان‌پذیر و قابل توجه به نظر می‌رسد. دیگر اینکه، می‌توان با استفاده از تقطیع موضوعی، زمانی و مکانی، شرایط بافتی مؤثر بر تولید متن را تعیین کرد. بنابراین، در ادامه و قبل از

تحلیل متن سرمقاله، به‌اختصار به بافت موقعیتی پیرامون سرمقاله «سازمان ملل به ایران می‌گوید: تحریم‌ها در راه هستند»، از روزنامه *انیدیندنت* (سپتامبر ۲۰۰۹) اشاره می‌کنیم:

۴. بررسی بافت در سرمقاله «سازمان ملل به ایران می‌گوید: تحریم‌ها در راه هستند»

فناوری هسته‌ای جزو پیشرفته‌ترین فناوری‌ها محسوب می‌شود و ورود به این عرصه نیز راه را برای توسعه سایر فناوری‌ها هموار می‌کند. در حال حاضر، ایران از جمله کشورهایی است که موفق به کسب فناوری غنی‌سازی اورانیوم و نیز تولید سوخت هسته‌ای شده است و این همان چیزی است که کشورهای قدرتمند نمی‌توانند تحمل کنند.

سال ۱۳۸۸ (۲۰۰۹م.) ایران اسلامی حوادث گوناگونی را در ابعاد سیاسی و علمی پشت سر گذاشت. بیستم فروردین همین سال که دولت نهم در آخرین روزهای خود به سر می‌برد، رئیس‌جمهور در مرکز «یو. سی. اف» اصفهان از نخستین سوخت هسته‌ای تولیدشده در کشور رونمایی کرد. از مراحل تولید انرژی هسته‌ای، شکل‌دهی و آماده کردن سوخت برای قرارگرفتن در راکتورها است که از بخش‌های متنوع و حساس برخوردار است. استخراج، فراوری و غنی‌سازی اورانیوم و تولید سوخت هسته‌ای برای استفاده در راکتورها به دست متخصصان کشور انجام شد (Vide. [www. news 110. Ir](http://www.news110.ir)).

تحولات هسته‌ای ایران در این سال تحت تأثیر فضای حاکم بر کشور، به دلیل نزدیک شدن به برگزاری انتخابات دهمین دوره ریاست جمهوری قرار گرفت و این وضعیت تقریباً تا نیمه نخست سال ادامه پیدا کرد. در حوزه بین‌الملل نیز بالاخره دور جدید مذاکرات میان ایران و کشورهای عضو گروه ۵+۱ (آمریکا، روسیه، چین، فرانسه، انگلیس و آلمان) پس از ماه‌ها وقفه، اول اکتبر ۲۰۰۹ (۹ مهر) در شهر ژنو سوئیس از سر گرفته شد.

کشورهای غربی به فاصله چند ماه مانده به انتخابات دهمین دوره ریاست جمهوری در ایران، به امید روی کارآمدن جریانی همسو، مذاکرات هسته‌ای با ایران را از ترس اینکه مبدا این مسئله امتیازی برای دولت نهم و تیم هسته‌ای جدید به شمار آید، به حالت تعلیق درآورده بودند. در این سال دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری برگزار شد. اما با مشخص شدن نتیجه انتخابات و روی کارآمدن دوباره دولت احمدی‌نژاد، کشورهای غربی امید خود را

بربادرفته دیده و بار دیگر رویه فشار و تهدید را در پیش گرفتند. در همین راستا، گروه ۵+۱ با محوریت آمریکا و انگلیس ضرب‌الاجلی را برای جمهوری اسلامی ایران جهت پاسخ دادن به پیشنهاد غرب (تعلیق در برابر تعلیق) و وارد شدن بدون پیش‌شرط به مذاکرات هسته‌ای با غرب تعیین و تهدید کردند چنانچه ایران تا پانزده سپتامبر (۲۴ شهریور) به خواست جامعه بین‌المللی پاسخ مثبت ندهد، با مجازات‌ها و تحریم‌های شدیدی مواجه خواهد شد (نک. کریم‌خانی، ۱۳۸۹: روزنامه کیهان).

مذاکرات در چارچوب گروه ۵+۱ برای حل و فصل برنامه هسته‌ای ایران از سال ۲۰۰۳م. آغاز شده بود. گروه ۵+۱ به همراه آژانس بین‌المللی انرژی اتمی خواهان توقف کارهای غنی‌سازی اورانیوم در ایران بودند؛ زیرا از نظر آن‌ها توانایی ایران در این امر می‌توانست منجر به تولید سلاح هسته‌ای و تهدیدی برای جهان گردد. مذاکرات گروه ۵+۱ در سال ۲۰۰۹م. (۱۳۸۸) قطع شد. این امر پس از آن بود که شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی با بیشترین آرا، ایران را به دلیل احداث دومین کارخانه غنی‌سازی اورانیوم در نزدیکی شهر قم مورد نكوهش قرار داده و تهران را به این امر فرا خواند که باید ثابت کند درباره احداث دیگر تأسیسات هسته‌ای اعلام‌نشده به آژانس، تصمیم‌گیری نشده است.

یادآوری می‌کنیم که تا به حال چندین قطعنامه از سوی شورای امنیت سازمان ملل متحد صادر شده که حاوی تحریم‌هایی علیه ایران به دلیل امتناع تهران از توقف غنی‌سازی اورانیوم است. براساس اندیشه تنظیم‌کنندگان، این سندها باید نگرانی‌های جامعه جهانی را نسبت به ماهیت برنامه هسته‌ای ایران از بین ببرد. از جمله، قطعنامه روز چهارشنبه، نهم ژوئن اواخر ماه مه (۱۹ خرداد) همین سال، سران اتحادیه اروپا تصمیم به اعمال تحریم علیه ایران گرفتند. در بسته تحریم‌های جدید، تدابیری مانند مسدود کردن سرمایه‌گذاری، ممنوعیت ارائه فناوری و خدمات مربوط به آن در بخش نفت و گاز ایران در نظر گرفته شد.

از طرفی می‌دانیم سرمقالات سیاسی، به شدت متأثر از تحولات اجتماعی و سیاسی بافت پیرامون متن تولید می‌شوند. از آنجا که نویسنده این سرمقاله که در سپتامبر سال ۲۰۰۹ (مهر ۱۳۸۸) چاپ شده است، سعی می‌کند موضوع مخالفت دولت‌های غربی با فعالیت هسته‌ای ایران و تهدید این دولت‌ها به تحریم قریب‌الوقوع ایران را در بافت پیرامون متن و در ساختار گزاره‌ای به تصویر بکشد، تحلیل اپیزودی این سرمقاله و شناخت اپیزودهای آن با استفاده از الگوی پیشنهادی ون‌دایک

(1981)، می‌تواند ما را در شناخت گفتمان رایج پیرامون موضوع سرمقاله یاری دهد.

۵. تحلیل سرمقاله

مطابق مطالب پیش‌گفته، یک متن تفسیری را می‌توان براساس اپیزودهایی تقطیع کرد که در حکم واحدهای ساختاری هستند. به‌علاوه، می‌توان اپیزودها را از طریق شناسایی ابزار زبانی خاص مثل عبارات ارجاعی، عبارات قیدی زمان و مکان که در مرزهای اپیزود نقش مهمی دارند، از یکدیگر متمایز کرد. در پرتو این یافته‌ها، این بخش به تشخیص آن ابزارهای تقطیعی می‌پردازد که اپیزودها را در متن سرمقاله «سازمان ملل به ایران می‌گوید: تحریم‌ها در راه هستند»، متمایز می‌کند. واحد تحلیل در این تحقیق، گزاره‌های اساسی مطرح‌شده در متن سرمقاله است که در مقام بیان دیدگاه و نقطه‌نظر ارائه شده است. سرمقاله‌ای که در اینجا بر حسب ساختار اپیزودها به تحلیل آن می‌پردازیم، از روزنامه «آیندپندنت» و درباره سیاست غرب نسبت به فعالیت هسته‌ای ایران و اعمال تحریم دولت‌های غربی علیه ایران است. این سرمقاله (نک. ضمیمه) بیشتر تبیین عقاید گوناگون، چه در دولت‌های غربی و چه در ایران، درباره سیاست درپیش‌گرفته شده است. با استفاده از تحلیل اپیزودی می‌توانیم مشخص کنیم که چگونه در این سرمقاله، گزاره‌ها در متن تظاهر می‌یابند؛ چگونه اپیزودها تغییر می‌کنند و چه نوع تغییراتی در اپیزودها به‌طور صریح در متن مشخص می‌شوند؟

بر این اساس سرمقاله مورد نظر را به صورت فهرستی از گزاره‌ها نشان می‌دهیم که در ادامه، به فهرستی کوتاه‌تر از کلان‌گزاره‌ها تقلیل می‌یابد که ماهیتی شناختی دارند و حاوی یک گزاره اصلی و چند شرکت‌کننده هستند. در این پژوهش، متن سرمقاله را هم بر حسب وقایع و اعمال و هم براساس عقاید و زمان‌ها و مکان‌های مختلف در نظر می‌گیریم. در این تحقیق، برای تشخیص اپیزودها از اصل تقطیع موضوعی بهره گرفته شده است، هر چند که اشاره گذرایی نیز به بافت زمانی و مکانی داریم.

عنوان سرمقاله، مهم‌ترین بخش یک متن تفسیری است، زیرا بسیاری از مردم تنها عنوان سرمقاله را می‌خوانند. همان‌طور که ون‌دایک می‌گوید: عناوین سرمقاله‌ها کل وحدت معنایی گفتمان و نیز آن بخش از اطلاعات یک سرمقاله را که خوانندگان بهتر به حافظه می‌سپارند، تعریف می‌کنند. آن‌ها بیانگر مهم‌ترین اطلاعات موجود در الگوی شناختی روزنامه‌نگاران

هستند، به عبارت دیگر، بیانگر این هستند که آن‌ها چگونه یک رویداد خبری را می‌بینند و تعریف می‌کنند. خوانندگان بیشتر این تعاریف ذهنی رسانه‌ای را به عنوان مهم‌ترین اطلاعات مربوط به یک روایت تفسیری تلقی می‌کنند، مگر آنکه دانش و باورهای متفاوتی درباره آن رویداد خبری داشته باشند (نک. سلطانی، ۱۳۸۴: ۱۱۶، به نقل از 66: 2001: Sheyholislami).

درباره عنوان سرمقاله «سازمان ملل به ایران می‌گوید: تحریم‌ها در راه هستند»، می‌توان گفت که این عنوان به مثابه جمله‌ای مضمونی و درون‌مایه‌ای است که به موضوع سرمقاله، یعنی اعمال تحریم علیه ایران دلالت دارد. به علاوه، عنوان سرمقاله، پیش‌زمینه‌ای برای درک بخش‌های بعدی آن فراهم می‌آورد. عنوان این سرمقاله، نه تنها حاوی موضوع قابل فهمی درباره نگرش غرب نسبت به فعالیت هسته‌ای ایران است، بلکه در فرایند تولید متن، منجر به تشکیل اپیزودها و ساخت پاراگراف‌ها در روایت می‌شود. گفتنی است عنوان سرمقاله همیشه کل داستان خبری را بازنمایی نمی‌کند؛ در نتیجه، لازم است علاوه بر عنوان سرمقاله، متن آن نیز مورد بررسی قرار گیرد که در ادامه، به آن می‌پردازیم.

جدول ۱ تقطیع موضوعی اپیزودهای مرتبه اول در سرمقاله «سازمان ملل به ایران می‌گوید: تحریم‌ها در راه هستند»

شماره و سطور اپیزود	جملات	تقطیع موضوعی
۱-۲	هنگامی که رویداد پرطمطراق در نیویورک به اتمام می‌رسد، رهبران ... می‌افتد.	مقدمه موضوعی کلی: آمریکا و ایران.
۲:۳	به ایران ... تعلیق در آورد.	مقدمه موضوعی کلی: اولتیماتوم به ایران.
۳:۴	و به آن ... هشدار داده شد.	مقدمه موضوعی: هشدار به ایران.
۴:۴	مگر اینکه ... ارائه نماید.	مقدمه موضوعی: شرایط لغو دو گزاره قبل (اولتیماتوم و هشدار).
۴-۵: ۵	دیروز... حمایت می‌کرد.	نگرش اوباما به اجلاس سازمان ملل.
۶:۶	شش ... هشدار جدی دادند.	هشدار شش قدرت جهان به ایران.
۷-۸: ۷	همچنین ... است.	موضع جدید روسیه.
۸:۸	آمریکا ... قرار دهند.	عقیده آمریکا، انگلیس و آلمان: تحریم بیشتر ایران.

ادامه جدول ۱

شماره و سطور ایزود	جملات	تقطیع موضوعی
۹:۹	زیرا... احتیاج دارد.	توضیحات بیشتر: علت اتخاذ این تحریم.
۱۰-۹:۱۰	گوردن براون... است.	عقیده گوردن براون.
۱۱-۱۰:۱۱	این کشور... بپذیرد.	توضیحات بیشتر: عقیده براون درباره وضعیت ایران
۱۲-۱۳:۱۲	آقای براون... ارسال کرده‌اند.	توضیحات بیشتر: ارسال پیغام شش کشور از منظر براون
۱۳-۱۴:۱۳	شب گذشته... تصمیم می‌گیرند.	توضیحات بیشتر: ابراز وضعیت تصمیم‌گیری شش کشور از منظر یک سخنگو
۱۴:۱۵	نیکولاس سارکوزی... است.	عقیده سارکوزی: عدم کارآیی مذاکره با تهران
۱۵:۱۶-۱۷	وی افزود... بگیریم.	توضیحات بیشتر: عقیده سارکوزی درباره ایران.
۱۶-۱۷:۱۸	به نظر می‌رسد دمتری مدودف... است.	عقیده مدودف: اعمال تحریم بیشتر علیه ایران.
۱۷-۱۸:۱۹	وی گفته... بر غنی‌سازی مصر است.	توضیحات بیشتر: شرایط اعمال تحریم (پافشاری ایران بر غنی‌سازی).
۱۸-۱۹:۲۰	تحریم‌ها... اجتناب‌ناپذیر است.	حکم کلی: ضرورت اعمال تحریم از نظر مدودف.
۱۹:۲۱	چین... مخالف می‌کند.	عقیده مخالف چین به تحریم ایران.
۲۰-۲۱:۲۰	وزیر امور خارجه... تأثیرگذار است.	توضیحات بیشتر: رویکرد و عقیده چین از منظر وزیر امور خارجه‌اش (مخالفت با تحریم).
۲۱-۲۴:۲۵	پیش از پایان سال... در خواهند آمد.	حکم کلی: قطعیت اعمال تحریم و زمان آن.
۲۲-۲۵:۲۶	بنگاه‌ها... قابل اجزاست.	توضیحات بیشتر: موارد تحریم ایران.
۲۳:۲۷	شش قدرت... متوقف کند.	خواستۀ شش کشور از ایران: توقف غنی‌سازی.

ادامه جدول ۱

شماره و سطور اپیزود	جملات	تقطیع موضوعی
۲۴: ۲۷-۲۸	و به ناظران سازمان ملل... ساخت سلاح هسته‌ای نیست.	توضیحات بیشتر: درخواست شش کشور و ارائه راهکار به ایران
۲۵: ۲۸-۲۹	در عوض،... بهره‌مند شود.	توضیحات بیشتر: امتیازهایی که ایران در قبال توقف غنی‌سازی کسب می‌کند.
۲۶: ۳۰-۳۱	ایران... حذف شود.	عکس‌العمل ایران: درخواست تغییر رویه سازمان ملل.
۲۷: ۳۱-۳۳	این مأموریت... ترک شود.	توضیحات بیشتر: ابراز رویکرد ایران در قبال درخواست شش کشور و درخواست از سازمان ملل.
۲۸: ۳۴-۳۵	محمود احمدی‌نژاد... نگفته است.	سخنرانی احمدی‌نژاد: عدم اشاره به موضوع هسته‌ای ایران.
۲۹: ۳۵-۳۶	مقامات انگلیس و آمریکا... ترک کردند.	توضیحات بیشتر: سخنرانی احمدی‌نژاد و مخالفت وی با مقامات آمریکا و انگلیس.
۳۰: ۳۷-۳۸	در مجمع... صادر کرده‌اند.	حکم کلی: صدور قطعنامه برای توقف زرادخانه‌ها از سوی سران.
۳۱: ۳۸-۳۹	این نخستین بار است که... رهبری می‌کند.	رهبری سازمان ملل توسط آمریکا پس از سال‌ها.
۳۲: ۴۰-۴۲	آقای اوباما... تلقی می‌شود.	نگرش آقای اوباما و علت تغییر رفتار آمریکا.
۳۳: ۴۲-۴۴	این قطعنامه... امضا کنند.	توضیحات بیشتر: عملکرد اوباما و اهمیت آن.
۳۴: ۴۵-۴۶	جانشین اسبق... عصبانی کرده بود.	خطمشی بوش: بی‌اهمیتی به معاهدات خلع سلاح.
۳۵: ۴۶-۴۷	قطعنامه دیروز همچنین خواستار پایان گسترش سلاح‌های اتمی شد.	توضیحات بیشتر: مفاد قطعنامه.
۳۶: ۴۷-۴۸	و از اعضای هم‌پیمان... گسترش ندهند.	توضیحات بیشتر: درخواست تعهد سایرین به آن.

جدول ۲ اپیزودهای مرتبه دوم در سرمقاله «سازمان ملل به ایران می‌گوید: تحریم‌ها در راه هستند»

شماره و سطور اپیزود	تقطیع موضوعی
۱: ۲-۱	خلاصه حکم کلی: درخواست آمریکا از ایران برای عدم پافشاری بر انرژی هسته‌ای.
۲: ۳-۴	خلاصه حکم کلی: واکنش‌ها نسبت به ایران در صورت تداوم فعالیت.
۳: ۴-۶	هشدار اوپاما و شش قدرت جهان به فعالیت هسته‌ای ایران.
۴: ۷-۸	عقیده روسیه: اعمال فشار بر ایران.
۵: ۸-۹	آمریکا، انگلیس، آلمان: اعمال فشار بر ایران.
۶: ۹-۱۳	نگرش براون: پذیرش الزامی ایران در توقف فعالیت هسته‌ای خود.
۷: ۱۲-۱۴	سخنگو: زمان و نحوه اتخاذ تصمیم شش کشور.
۸: ۱۵-۱۷	سارکوزی: اعمال تحریم بر ایران.
۹: ۱۷-۲۰	مدوبف: موافقت با اعمال تحریم بر ایران.
۱۰: ۲۱-۲۳	چین: مخالفت با اعمال تحریم بر ایران.
۱۱: ۲۷-۲۹	شش قدرت: درخواست پذیرش توقف فعالیت هسته‌ای از سوی ایران.
۱۲: ۳۰-۳۳	ایران: عدم پذیرش نظر شش قدرت و عکس‌العمل گستاخانه.
۱۳: ۳۴-۳۶	سخنرانی احمدی‌نژاد: عدم توجه و تمرکز بر فعالیت هسته‌ای ایران.
۱۴: ۳۷-۳۸	اعلام قطعنامه از سوی سازمان ملل.
۱۵: ۳۸-۴۴	رویکرد آمریکا و فعالیت آن در سازمان ملل.
۱۶: ۴۵-۴۶	مقایسه وضعیت فعالیت فعلی آمریکا با دوره قبل در سازمان ملل.
۱۷: ۴۶-۴۸	ارزیابی نفوذ قطعنامه و گستردگی آن و علت پذیرش.

جدول ۳ اپیزودهای مرتبه سوم در سرمقاله «سازمان ملل به ایران می‌گوید: تحریم‌ها در راه هستند»

شماره و سطور اپیزود	تقطیع موضوعی
۱: ۲-۱	حکم خلاصه کلی: واکنش آمریکا به ایران.
۲: ۳-۴	حکم خلاصه کلی: واکنش نسبت به فعالیت هسته‌ای ایران.
۳: ۴-۱۷	اعمال فشار قدرت‌های جهان برای توقف فعالیت هسته‌ای ایران.
۴: ۱۷-۲۰	اتخاذ رویکرد جدید روسیه: اعمال تحریم بر ایران.
۵: ۲۱-۲۳	چین: مخالفت با اعمال تحریم بر ایران.
۶: ۳۰-۳۶	واکنش ایران: عدم پذیرش.
۷: ۳۷-۳۸	قطعنامه جدید سازمان ملل.
۸: ۳۸-۴۶	نقش آمریکا در صدور قطعنامه و مقایسه وضعیت فعلی و قبلی آمریکا.
۹: ۴۶-۴۸	ارزیابی نفوذ قطعنامه: الزام پذیرش از سوی اعضای «ان. پی. تی».

حال به بررسی خصوصیات معنایی این سرمقاله می‌پردازیم که اپیزودها را در سطوح مربوط نشان می‌دهند. اولین سطح (جدول ۱)، نخستین معیار برای تقطیع، در سطح توصیف است. در جدول ۱، اپیزودها و جملاتی که بخشی از این اپیزودها و معیارهای تقطیع مربوط هستند، فهرست شده است. اولین جملات، معمولاً بیانگر کلان‌گزاره‌های کلی هستند که کلیت متن را خلاصه می‌کنند. این جملات درون‌مایه‌ای، اغلب در آغاز سرمقاله‌های روزنامه‌ها و با حروف سیاه و درشت نوشته می‌شوند. با این وصف، درون‌مایه کلی متن عبارت است از: «سیاست امریکا نسبت به فعالیت هسته‌ای ایران» و سپس درون‌مایه عمده فرعی عبارت است از: «واکنش‌های گوناگون دولت‌های قدرتمند و ایران نسبت به این سیاست». از اینجا به بعد، ساخت کلی سرمقاله به ترتیب زیر است:

آمریکا، انگلیس، فرانسه؛ اتخاذ رویکرد جدید روسیه؛ مخالفت چین؛ واکنش ایران؛ قطعنامه جدید سازمان ملل و نقش آمریکا در صدور آن. همچنین، اظهار نظر ابرازشده از سوی «ایندیپندنت» را می‌توان دید که یک درون‌مایه جدید یا جنبه جدیدی از یک درون‌مایه (بیشتر، نکات مربوط به صدور قطعنامه) را مطرح می‌کند.

در سطح توصیف، به‌عنوان اولین معیار تمایزدهنده، یک تغییر سطحی به‌عنوان نشانه اپیزودی داریم. به این ترتیب که از درون‌مایه کلی، یعنی «سیاست آمریکا نسبت به فعالیت هسته‌ای ایران» به «پیامدهای مشخص‌تر این سیاست» (اپیزود دوم) پرداخته می‌شود.

به همین شکل، در اپیزود سوم، به مشخصات گوناگونی دست می‌یابیم؛ از جمله اینکه چه کسی و چگونه واکنش نشان می‌دهد؟ بر این مبنا، ابتدا با واکنش دولت‌های قدرتمند برخورد می‌کنیم، سپس مسئله واکنش ایران و در ادامه، اظهارنظر روزنامه آندیپندنت را می‌بینیم. به عبارتی در ابتدا، شاهد تغییر شرکت‌کنندگان و نوسان از یک مجموعه عام^{۳۴} به اعضای مجموعه‌های مختلف هستیم (دولت‌های روسیه، چین، فرانسه و ایران). حال برای ساختاربندی اپیزودها در این سرمقاله، معیارهای زیر را در اختیار داریم:

الف. سطح توصیف عام در مقابل خاص؛ ب. شرکت‌کنندگان عمده، شامل آمریکا، فرانسه، روسیه، چین، ایران؛ ج. درون‌مایه اصلی، یعنی عقاید گوناگون درباره سیاست آمریکا و د. نظرات موافق و مخالف درباره این درون‌مایه.

اگر این تحلیل اپیزودها (جداول ۲ و ۳) را تحلیل کنیم، می‌بینیم که سطح توصیف عام و

خاص به قوت خود باقی می‌ماند و احکام کلی به مثابه بالاترین سطح کلان‌گزاره‌ها، بیشتر از این تقلیل‌پذیر نیستند و ذیل کلان‌گزاره دیگری قرار نمی‌گیرند، زیرا ما هنوز با درون‌مایه اصلی سیاست آمریکا نسبت به فعالیت هسته‌ای ایران مواجه هستیم. به نظر می‌رسد که گروه‌های موافق و مخالف در زمره معیارهای اصلی ایجاد مرزهای اپیزود قرار دارند. تغییر صحنه از آمریکا به برخی کشورهای غربی و تغییر شرکت‌کنندگان از یک مکان به مکان دیگر انجام می‌پذیرد.

تقطیع زمانی سرمقاله

ممکن است نویسنده بخواهد در گزارش تفسیری خود، ارجاع زمانی رویداد بعدی را مشخص کند. این امر هنگامی رخ می‌دهد که رویدادی در نقطه زمانی دور از رویداد قبلی حادث می‌شود. در این حالت، قالب زمانی جدیدی وضع می‌شود و معمولاً از موضوع اپیزود فعلی فاصله می‌گیرد. این پرش زمانی، یک نوع تقطیع است؛ زیرا زمانی را برای رویداد بعدی ارائه می‌کند و در نتیجه، یک اپیزود جدید شروع می‌شود.

در سرمقاله مورد تحلیل که نمونه‌ای از متونی است که موضوعات مطرح در آن از گسست کمتری برخوردار است، علائم تقطیع زمانی فقط در چند مورد یافت شد؛ به‌طور مثال، در اپیزود ۳ و ۴، ارجاع زمانی با قید «تا اول اکتبر» نشان داده شده است. این عبارت زمانی، نشانگر نقطه خاصی در طول زمان است که رویداد بعدی (اعمال تحریم‌ها) آغاز می‌شود.

همچنین در اپیزود ۱۵ : ۱۶-۱۷، قید «زمانی» (a time)، دلالت بر آغاز رویداد بعدی (احتمالاً اعمال موضع سختگیرانه) است و یا در اپیزود ۲۱ : ۲۴-۲۵ که عبارت زمانی «پیش از پایان سال» (before the end of the year) ذکر شده، دلالت بر شروع رویداد بعدی، یعنی اعمال تحریم‌های نه‌چندان سخت است.

گفتنی است که سایر قیود زمانی موجود در متن در تداوم و اشاره به پیشینه رویدادهای قبلی ذکر شده‌اند.

تقطیع مکانی سرمقاله

در اپیزود ۱ : ۱-۲ قید مکان «نیویورک»، نقطه مکانی است که در آن رویداد بعدی (جلسه شورای امنیت) رخ می‌دهد. این عبارت مکانی در بخش بافت گفتمان که معمولاً در ابتدای سرمقاله قرار می‌گیرد و خلاصه‌ای از رویداد خبری را ارائه می‌دهد، معرفی شده است تا

عامل مکان در بافت موضوع را به‌عنوان نقطه شروع رویداد گفتمانی برجسته کند. مورد دیگر، در اپیزود ۱۳: ۱۳-۱۴ است که قید مکان «استانبول» آمده است. در این نقطه مکانی، اپیزود جدیدی شروع می‌شود. در اپیزود قبلی، بافت مکانی نیویورک است. قید مکان «بیرون» (out) در اپیزود ۲۹: ۳۵-۳۶ نشانه اتمام اپیزود قبلی (سخنرانی احمدی‌نژاد و عدم اشاره وی به مسئله هسته‌ای) و شروع اپیزود بعدی (ترک جلسه از سوی مقامات انگلیس و آمریکا) است. همچنین، از دیگر علائم تقطیع اپیزودها می‌توان به کلان‌رابط «و» (and) در اپیزود ۲۹: ۳۵-۳۶ اشاره کرد که نشانه تغییر رویداد (ترک جلسه از سوی مقامات آمریکا و انگلیس بعد از رویداد متهم کردن اسرائیل به سیاست‌های غیر انسانی از سوی احمدی‌نژاد) است و نیز به کلان‌رابط «همچنین» (also) در اپیزود ۸: ۷-۸ که نشانه تغییر اپیزود (تغییر نگرش روسیه نسبت به اعمال تحریم علیه ایران) است و در اپیزود ۳۰: ۳۸-۳۷ که نشانگر تغییر اپیزود (توقف فعالیت زرادخانه‌های کشورهای هسته‌ای) است، اشاره کرد.

۶. نتیجه‌گیری

برای انواع متون سیاسی مانند سرمقاله‌ها، تحلیل اپیزودی معنا پیدا می‌کند. درباره سرمقاله مورد تحلیل، این بررسی مشخص می‌کند که چگونه می‌توان روند سازماندهی متن سرمقاله را در الگویی منسجم از گزاره‌ها توصیف کرد. اپیزودها کدامند و چگونه موضوع مخالفت دولت‌های غربی با فعالیت هسته‌ای ایران در ساختار گزاره‌ای به نمایش گذاشته شده است و چه نوع تغییراتی در ساختار زبانی اپیزودها و به تبع آن، در کلان‌گزاره‌ها در متن، مشخص می‌شوند (پاراگراف‌های جدید، مبتدای جمله، عناوین و...).

درباره سرمقاله مورد تحلیل، می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که این سرمقاله سیاسی، به‌لحاظ اپیزودی بنابر ابعاد زیر سازماندهی شده است:

- الف. اصول اصلی سیاست غرب نسبت به فعالیت هسته‌ای ایران؛
- ب. نظرات کسانی که این سیاست را تأیید می‌کنند؛
- ج. نظرات کسانی که مخالف آن هستند؛
- د. افرادی که از این سیاست به گونه‌ای مثبت یا منفی متأثر می‌شوند و نظرات متفاوت آن‌ها.

علائم تغییر اپیزود، اغلب نخستین گروه اسمی جمله (مبتدای جمله) است؛ از جمله: رهبران، ایران، محمود احمدی‌نژاد، ایالات متحده، بریتانیا، آلمان، گوردون براون، نیکولاس سارکوزی و... این گروه‌های اسمی اغلب بر کنشگر معنایی دلالت دارند. نشانه دیگر، پاراگراف‌بندی یا همان رعایت فاصله برای شروع پاراگراف در گفتمان کتبی است. به‌علاوه، از آنجا که متن این سرمقاله، فقط به بیان اظهار نظرها و نگرش‌ها می‌پردازد، در این سرمقاله چندان اثری از دورنمای آتی یا پیش‌بینی نمی‌بینیم. به این معنی که رویدادهای دارای زمان آینده دیده نمی‌شوند. همچنین، پیش‌زمینه تاریخی در مقاله، بسیار معدود بوده و در نتیجه رویدادهای دارای زمان گذشته بسیار اندک هستند. به‌علاوه، در متن سرمقاله، قیود مکان بسیار اندک است و فقط تغییرات در صحنه عقاید مربوط به آن ارائه می‌شوند و نظرات دولت‌های گوناگون یکی پس از دیگری مرور می‌شوند. در پایان، باید یادآوری کرد که می‌توان اپیزودهای گوناگون را نیز که به ترتیب در جداول ۲ و ۳ آمده‌اند، از هم متمایز کرد. بدین ترتیب، تعداد کل اپیزودها از ۳۶ به ۱۷ و سپس به ۹ کاهش می‌یابد. به نظر می‌رسد که ۹ اپیزود اخیر با ۹ کلان‌گزاره غیر قابل تقلیل متن مطابقت داشته باشند. کلان‌گزاره‌های ۱ و ۲ آن‌گونه که در سرمقاله‌ها معمول است، خلاصه‌های کلی‌تری هستند که دیگر کلان‌گزاره‌ها موارد مشخص این دو هستند. در سطح روساخت، می‌توان دید که ۹ کلان‌گزاره پایانی و اپیزودهای متناظر آن‌ها، کم‌وبیش با ۱۳ پاراگراف متن مطابقت دارند.

۷. پی‌نوشت‌ها

۱. سرواژه «تگفا»، اولین بار توسط غیاثیان (۱۳۸۶) پیشنهاد شده و به کار رفته است.

2. episode
3. Van Dijk
4. Fowler
5. Fairclough
6. Black and Bower
7. Grimes
8. Longacre
9. Mandler & Johnson
10. Hwang
11. Heurley
12. Givon
13. Van Leeuwen

14. Ji
15. context
16. thematic unity
17. participants
18. proposition
19. macroproposition
20. statements
21. semantic rules
22. data reduction
23. short-term memory
24. theme
25. topic
26. gist
27. agent
28. sentence topic
29. segmentation
30. referential expressions
31. temporal adverbials
32. spatial adverbials
33. macroconnectives
34. general set

۸. منابع

- احمدی، علی (۱۳۸۹). *بازتاب اخبار فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران در شبکه‌های خبری بین‌المللی* (تحلیل محتوای اخبار شبکه‌های خبری بی. بی. سی، سی، سی. ان. ان، فاکس‌نیوز، فرانس ۲۴، الجزیره، العربیه). پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبایی. تهران.
- ایزدی، فواد و حکیمه سقایی بی‌ریا (۱۳۸۷). «تحلیل گفتمان سرمقاله‌های روزنامه‌های برجسته آمریکا درباره برنامه هسته‌ای ایران». ترجمه جمال‌الدین اکبرزاده. *فصل‌نامه رسانه*. ش ۷۳. صص ۱۰۱-۱۲۵.
- بشیر، حسن (۱۳۸۹). «تصویر پرونده هسته‌ای ایران در رسانه‌های جهان با رویکرد تحلیل گفتمانی». *ماهنامه مدیریت ارتباطات*. ش ۲. صص ۷-۹.
- پوشنه، آتنا و مرتضی بابکم‌عین (۱۳۹۲). «تحلیل گفتمان انتقادی در اثری از ابراهیم گلستان با استفاده از مؤلفه‌های جامعه‌شناختی - معنایی گفتمان‌مدار باتوجه به بازنمایی

- کارگزاران اجتماعی». *فصلنامه جستارهای زبانی*. د. ش ۲. ۴. ش ۲.
- حشمت‌زاده، محمدباقر و دیگران (۱۳۹۰). «شرق‌شناسی و بازنمایی رسانه‌ای ایران در آمریکا: نگاهی به سطح خرد زبانی». *مجله رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی*. ش ۲۷. صص ۲۹-۵۸.
 - دعاگویان، داود (۱۳۸۷). «بازی‌های زبانی در گفت‌وگوهای هسته‌ای گروه ۱ + ۵ با ایران». *فصلنامه رسانه*. ش ۷۶. صص ۴۱-۵۸.
 - ذوالفقار روشن، مریم (۱۳۸۸). *بازنمایی گفت‌وگوهای هسته‌ای ایران به روایت رئیس‌جمهورهای دو کشور جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه الزهراء. تهران.
 - سلطانی، علی‌اصغر. (۱۳۸۴). *قدرت، گفت‌وگو، زبان*. تهران: نشر نی.
 - ----- و احسان شاقاسمی (۱۳۹۰). «آیا این مرد به بمب اتم دست پیدا می‌کند؟». *مجله جهانی رسانه*. ش ۱۰. صص ۳۹-۵۱.
 - غیاثیان، مریم‌السادات (۱۳۸۶). *بازنمایی اسلام در نشریات آمریکا و انگلیس قبل و بعد از یازده سپتامبر*. رساله دکتری. دانشگاه تربیت مدرس. تهران.
 - ----- (۱۳۸۸). «بازتاب نگرش فرهنگی غرب نسبت به ایران در ساخت‌های زبانی نشریات انگلیسی‌زبان». *فصلنامه تحقیقات فرهنگی*. ۲. ش ۱. صص ۱۲۳-۱۳۹.
 - کریم‌خانی، احد. روزنامه کیهان (۱۳۸۹/۱/۱۵).
 - گیویان، عبدالله و بهنام رضاقلی‌زاده. (۱۳۸۹). «برجسته‌سازی انرژی هسته‌ای ایران در بخش فارسی سایت‌های بی. بی. سی و صدای آمریکا طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۸۵». *مجله جهانی رسانه*. د. ش ۹. صص ۱-۱۸.

Reference:

- Ahmadi, A. (2010). *Reflection of NuclearActivities News of Islamic Republic of the Iran in International News Nets (News Content Analysis of the News Nets of B. B. C, C. N. N, Fox News, France 24, Aljazira and Alarabia)*. M.A. Thesis. Allame Tabatabaee University. Tehran [In Persian].

- Bashir, H. (2010). "Picture of Iran's Nuclear Case in world Media with Discourse Analysis Approach". *Monthly of Communication Management*. No. 2. Pp. 7-9 [In Persian].
- Black, J.B & G.H. Bower (1980). "Episodes as Chunks in Narrative Memory". *Journal of Verbal Learning and verbal Behavior*. No. 18. Pp. 309- 318.
- Chafe, Wallace (1980). *The Pear Stories*. Norwood: N.J.: Ablex.
- Crystal, D.A. (2003). *Dictionary of Linguistics & Phonetics*. Fifth Edition. London: Blackwell Publishing.
- Doaguyan, D. (2008). "Linguistic Games in the Nuclear Discourses of 5+1 group with Iran". *Quarterly of Media*. No. 76. Pp. 41-58 [In Persian].
- Fairclough, I & N. Fairclough (2012). *Political Discourse Analysis: A Method for Advanced Students*. London: Routledge.
- Fairclough, N. (1989). *Language & Power*. London: Longman.
- ----- (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Fowler, R. (1991). *Language in the News*. London: Routledge.
- Geevian, A. & B. Reza Gholi Zade (2010). "Topicalization of Iran's Nuclear Energy in the Persian Section of B.B.C. & V.O.A. Sites in 2004-2006". *Media Global Journal*. Vol. 5. No. 9. Pp. 1-18 [In Persian].
- Givon, T. (1984). *Syntax: a Functional- typological Introduction 1*. Amsterdam: Benjamins.
- ----- (1979). *Discourse and Syntax (Syntax and Semantics Volume 12)*. New York: Academic Press.
- Grimes, J. E. (1975). *The Tread of Discourse*. The Hague: Mouton.
- Heshmat Zade, M. & et. al. (2011). "Orientology and Media Representation of Iran in America: A view to Linguistic Micro-level". *International & Political Approaches Journal*. No. 27. Pp. 29-58 [In Persian].

- Heurley, L. (1997). "Processing Units in Written Texts: Paragraphs or Information Blocks?". In J. Costermans and M. Fayol (Eds.). *Processing interclausal Relationships: Studies in the Production and Comprehension of text*. Pp. 179- 200. (Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum Associates Publishers).
- Hwang, S.J.J. (1989). "Recursion in the Paragraph As a Unit of Discourse Development". *Discourse Processes*. No. 12. (4). Pp. 461- 477.
- Izadi, F. & H. Saghaye Biria (2008). "Discourse Analysis of Elite American Newspapers Editorials: The Case of Iran's Nuclear Program". Translated by Jamaledin Akbar-Zade. *Quarterly of Media*. No. 73. Pp. 101-125 [In Persian].
- Ji, S. (2002). "Identifying Episode Transitions". *Journal of Pragmatics*. Vol. 34. Issue 9. Pp. 1257– 1271.
- Karim Khani, A. *Kayhan Newspaper* (04/04/2010) [In Persian].
- Kress, G. (1985). "Discourse, Text, Readers and the Pro-nuclear Argument". In Chilton. p. (1985). *Language and the Nuclear Arms Debate*. London: Pinter. Pp. 65- 87.
- Longacre, Robert. E. (1979). "The Paragraph as a Grammatical Unit". *Syntax and Semantics*. No. 12. Pp. 34-116
- Mandler, J.N. & N.S. Johnson (1977). "Remembrance of Things Parsed: Story Structure and Recall". *Cognitive Psychology*. No. 9. Pp. 111- 151.
- Poushaneh, A. & M. Babak-Moien (2013). "The Representation of Social Actors via Socio-semantic Features in One Story by Ebrahim Golestan: A CDA Study". *Journal of Language Related Research*, Vol.4. No. 2 (Tome 14). Summer 2013. Pp. 1-25 [In Persian].
- Qhiasian, M. (2009). "Reflection of the West's Cultural attitude toward Iran in Linguistic Structures of English Newspapers". *Cultural researches Quarterly*. Vol. 2. No. 1. Pp. 123-139 [In Persian].
- Qhiasian, M.S. (2007). *Representation of Islam in America & Britain Newspapers Before and After September 11*. Ph.D. Thesis Dissertation. Tarbiat

Modares University, Tehran [In Persian].

- Sheyholislami, J. (2001). *Yesterdays Separatists are Todeys Resistence Fighters: A Critical Discourse Analysis of the Representations of Iraqi Kurds in the Globe and Mail and the New York Times*. M.A. Dissertation. Ottawa, Ontario: Carlton University.
- Soltani, A. & E. Sha-Ghasemi, (2011). "Does this Man get to Nuclear Bomb?". *Media Global Journal*. No. 10. Pp. 39-51 [In Persian].
- Soltani, A. (2005). *Power, Discourse, Language*. Tehran: Nei Publication [In Persian].
- Van Dijk, T.A. (1981). "Episodes as Units of Discourse Analysis". in: Deborah Tannen, D (Ed.). *Analyzing Discourse: Text and Talk*. Georgetown: Georgetown University Press.
- Van Dijk, T.A. (1988). *News Analysis. Case Studies of International and National News in the Press*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum.
- -----, (1988). *News as Discourse*. Hillsdale. N.J.: Erlbaum.
- -----, (1996). "Opinions and Ideologies in Editorials". *International Symposium of Critical Discourse Analysis*. (Language Social Life and Critical Thought). Athens.
- Van Leeuwen, T. (1995). "Representing Social Action". *Discourse and Society*. No. 6 (1). Pp. 81- 106.
- Virtannen, T. (2004). "Point of Departure: Cognitive Aspects of Sentence-initial Adverbial". in: Virtannen, T (Ed.) (2004). *Approaches to Cognition through Text and Discourse*. Berlin: M.de. Gruyter. Pp. 79- 98.
- Vonk W., Hustinx, L.G.M.M., & Simons, W.H.G. (1992). "The Use of Referential Expressions in Structuring Discourse". *Language and Cognitive Processes*. No.7. Pp. 301- 333.
- www.news110.ir.
- Zolfaghar Rowshan, M. (2009). *Representation of Iran Nuclear Discourse in the*

Narration of two Presidents of the Islamic Republic of Iran and the United States of America. M.A. thesis. Alzahra University. Tehran [In Persian].

ضمیمه فارسی

«سازمان ملل به ایران می‌گوید: تحریم‌ها در راه هستند»

هنگامی که رویداد پرطمطراق [جلسه شورای امنیت] در نیویورک به اتمام می‌رسد، رهبران هیچ شکی برای احمدی‌نژاد باقی نمی‌گذارند که اگر بر آمال هسته‌ایش پافشاری کند، چه اتفاقی برای او می‌افتد.

به ایران اولتیماتوم داده شده است که برنامه هسته‌ای خود را به حالت تعلیق درآورد و نیز درباره اعمال تحریم‌های اقتصادی هشدار داده شده است؛ مگر اینکه تا اول اکتبر واکنش جدی نشان دهد. دیروز در جلسه ویژه شورای امنیت سازمان ملل که بر دیدگاه باراک اوباما، یعنی جهان خالی از انرژي هسته‌ای، مهر تأیید گذاشت، شش قدرت بزرگ جهان به ایران هشدار جدی دادند. همچنین نشانه‌هایی از پیشرفت وجود دارد که نشان می‌دهد روسیه در جهت تحریم‌های جدید علیه ایران حرکت کرده است.

آمریکا، انگلیس و آلمان خواهان تحریم‌های بیشتری هستند تا بخش اصلی نفت ایران را تحت فشار قرار دهند. زیرا این کشور به واردات بیش از ۴۰ درصد بنزین مورد نیاز خود احتیاج دارد. گوردن براون گفت که ایران در «لحظه بحرانی» قرار گرفته است. این کشور یا باید به جامعه بین‌الملل ملحق شود یا انزوا را بپذیرد.

آقای براون گفت که شش دولت آمریکا، انگلیس، آلمان، فرانسه، روسیه و چین، شدیدالحن‌ترین پیغام ممکن را به ایران ارسال کرده‌اند. شب گذشته، سخنگوی خیابان داونینگ [مقر نخست‌وزیری بریتانیا] گفت که این شش کشور پس از گفت‌وگوهای اول اکتبر در استانبول، درباره گام‌های بعدی خود تصمیم می‌گیرند.

نیکولاس سارکوزی، رئیس‌جمهور فرانسه، گفت: تاکنون مذاکره با تهران به نتیجه‌ای نرسیده است. وی افزود: اگر جهانی بدون سلاح هسته‌ای می‌خواهیم، زمان آن رسیده است که وقایع سرسختانه ما را مجبور کند تا تصمیمی در این باره بگیریم. در این میان، به نظر می‌رسد دمیتری مدودف، رئیس‌جمهور روسیه، موضع خود را در مخالفت کامل با تحریم‌ها نرم‌تر کرده و خواستار اعمال تحریم‌های بیشتری شده است. وی گفته است که باید تا

زمانی که ایران نشان دهد بر غنی‌سازی مصرّ است، مترصد بود. او گفت: تحریم‌ها به‌ندرت مؤثر، ولی گاهی اجتناب‌ناپذیر است.

چین همچنان به‌شدت مخالفت می‌کند. سخنگوی وزارت امور خارجه چین، جیانگ یو، می‌گوید: ما معتقدیم اعمال تحریم و فشار راه حل مشکل نیست و کمکی نیز در مدیریت اقدامات دیپلماتیک اخیر دربارهٔ مسئلهٔ هسته‌ای ایران نمی‌کند.

تا پیش از پایان سال، احتمالاً دربارهٔ این تحریم‌های گسترده تصمیم‌گیری نمی‌شود و در دورهٔ بعدی، تحریم‌ها کمی از حالت نمادین خارج خواهد شد. شرکت‌ها و افراد ایرانی بیشتری به لیست سیاه سازمان ملل افزوده می‌شوند تا دارایی‌های آن‌ها مسدود شود و نیز ممنوعیت مسافرت آن‌ها از سه دورهٔ تحریم قبلی قابل اجرا است.

شش قدرت سازمان ملل از ایران خواسته‌اند که برنامهٔ غنی‌سازی اورانیوم خود را متوقف کند و به ناظران سازمان ملل این امکان را دهد تا تأیید کنند که هیچ برنامهٔ مخفیانه‌ای برای ساخت سلاح هسته‌ای ندارد. در مقابل، جمهوری اسلامی صلاحیت این را پیدا می‌کند که از مزایای دیپلماتیک، فناوری و تجارت بهره‌مند شود.

ایران پاسخی گستاخانه داده است و هشدار داده که در صورتی گفت‌وگوها، موفقیت‌آمیز است که این تقاضاهای نامشروع حذف شود. نمایندهٔ ایران در سازمان ملل گفته است: ما معتقدیم که پیش‌نیاز موفقیت در گفت‌وگوهای آینده این است که تقاضاهای نامشروع و بحث سال‌های گذشته که هیچ کاربردی نداشته، کنار گذاشته شود.

محمود احمدی‌نژاد، رئیس‌جمهور ایران، در خطابه‌اش در مجمع عمومی، سخنی دربارهٔ موضوع هسته‌ای نگفت. ولی وقتی وی اسرائیل را به دلیل سیاست‌های غیر انسانی‌اش محکوم کرد، مقامات انگلیس و آمریکا جلسه را ترک کردند.

همچنین، در مجمع ویژهٔ سازمان ملل، سران به‌اتفاق آرا، قطعنامه‌ای برای توقف فعالیت زرادخانهٔ کشورهایی که سلاح هسته‌ای تولید می‌کنند، صادر کردند. از سال ۱۹۶۶م.، آغان تأسیس سازمان ملل، این نخستین بار است که رئیس‌جمهور آمریکا جلسهٔ سازمان ملل را رهبری می‌کند.

آقای اوپاما به سران حاضر در جلسه اعلام کرد آنچه نشانگر تغییر بزرگ سیاست آمریکا در خلع سلاح تلقی می‌شود، عبارت است از اینکه گسترش و کاربرد سلاح‌های هسته‌ای به‌عنوان تهدیدی جدی برای امنیت همهٔ مردم و همهٔ ملت‌ها تلقی می‌شود. این

قطعه‌نامه که از سوی آمریکا تنظیم شد، درخواست انجام «تلاش‌های بیشتر برای خلع سلاح هسته‌ای» را داشت و از همه کشورهای که معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای سال ۱۹۷۰م. را امضا نکرده بودند، خواست تا آن را امضا کنند.

جورج بوش، رئیس‌جمهور قبل از آقای اوباما، با نادیده گرفتن تعهدات خلع سلاح که توسط دولت‌های اسبق آمریکا صورت گرفته بود، بسیاری از اعضای عضو معاهده «ان. پی. تی» را عصبانی کرد. همچنین، قطعه‌نامه دیروز فراخوانی برای اتمام گسترش سلاح‌های اتمی بود که از اعضای هم‌پیمان با معاهده «ان. پی. تی» قول گرفت که کلاهک‌های اتمی را گسترش ندهند. نوشته‌شده توسط اندرو گرایس.

Appendix

UN tells Iran: Sanctions are coming.

As the jamboree The United Nations Summit Security Council's quits New York, leaders the leave Ahmadinejad in no doubt what will happen if he presses ahead with nuclear ambitions.

Iran has been given an ultimatum to suspend its nuclear programme and also warned it will face economic sanctions unless it makes a «serious response» by 1 October. At a special session of the United Nation's Security Council yesterday, which endorsed Barack Obama's vision of a nuclear free world, six major powers issued a tough warning to Iran. There were also growing signs that Russia is moving in favour of new sanctions against Tehran.

The US, Britain and Germany want any expanded sanctions to squeeze Iran's vital oil sector because the country needs to import up to 40 percent of its gasoline needs. Gordon Brown said: "Iran is facing a «moment of truth»; the country must either join the international community or face isolation.

Mr. Brown said that the six nations- the US, Britain, Germany, France, Russia and China – had sent the «strongest possible message» to Iran. Last night a Downing Street spokesman said that the six countries would decide their next steps after they held talks with Iran in Istanbul on 1 October.

Nicolas Sarkozy, the French President, said: "Dialogue with Tehran had not yielded results so far". «There comes a time when stubborn facts will compel us to take a decision if we want a world without nuclear weapons», he added. Demitry Medvedev, the Russian President, meanwhile appeared to dilute Moscow's outright opposition to further sanction, saying that they should be looked at if Iran proved obdurate on enrichment. «Sanctions are seldom productive but they are sometimes inevitable» he said.

China remains strongly opposed. «We believe that sanctions and exerting pressure are not the way to solve problems and are not conducive for the recent diplomatic efforts on Iran's nuclear issue», said Jiang Yu, Chinese Foreign Ministry spokeswoman.

No decision on detailed sanctions is likely before the end of the year, and the next raft may be little more than symbolic. More Iranian firms and individuals could be added to the existing UN blacklists for asset freezes and travel bans established in the three previous rounds of sanctions.

The six UN powers want Iran to shelve its uranium enrichment programme and allow the UN inspectors to verify that it has no covert project to develop nuclear weapons. In return, the Islamic Republic would qualify for trade, technology and diplomatic benefits.

Iran issued a defiant response, warning that talks would be successful only if «illegal demands» were dropped.

Iran's UN mission said: «We believe that, as a prerequisite for success in future negotiations, futile and illegal demands of the past years that have proven to be of no avail should be abandoned».

Mahmoud Ahmadinejad, the Iranian President, did not mention the nuclear issue in his address to the General Assembly. But the US and British officials walked out after he accused Israel of «inhuman policies».

The United Nations' special summit also unanimously approved resolution calling on nuclear weapons holding states to scrap their arsenals. It was the first time a US president has chaired a United Nations' meeting since it was formed in 1946.

Mr. Obama told the summit: "What marks a big shift in the US policy on disarmament is that the spread and use of nuclear weapons is considered as «a fundamental threat to the security of all peoples and all nations». The resolution, drafted by the US, called for «further efforts in the sphere of nuclear disarmament», and urged all countries that have not signed the 1970 nuclear Non-Proliferation Treaty (NPT) to do so.

Mr. Obama's predecessor, George Bush, angered many NPT members by ignoring the disarmament pledges made by the previous US governments. Yesterday's resolution also called for an end to the proliferation of atomic weapons, and demanded that parties to the NPT keep their promises not to develop atomic warheads.

By Andrew Grice